

**ŽEMĖS IR MAISTO ŪKIO BŪKLĖS
2008 METŲ SAUSIO–BIRŽELIO MĖN. APŽVALGA**

Žemės ūkio produktų gamyba, supirkimas, kainos

Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, 2008 m. sausio–birželio mėn., palyginus su 2007 m. tuo pačiu laikotarpiu, pieno primelžta 2 proc. daugiau, gyvulių ir paukščių (gyvuoju svoriu) paskersta 7 proc. mažiau, kiaušinių surinkta 6 proc. mažiau.

**Žemės ūkio produktų gamyba ir supirkimas visuose ūkiuose
sausio–birželio mėn., tūkst. t**

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2008 m. lyginant su 2007 m., padidėjimas, sumažėjimas (-), %
G a m y b a				
Paskersta gyvulių ir paukščių (gyvuoju svoriu)	157	169	157	-7
Primelžta pieno	1076	1112	1133	2
Surinkta kiaušinių, mln. vnt.	520	542	512	-6
S u p i r k i m a s				
Grūdai	298,2	163,3	402,3	2,5 k.
Bulvės	4,7	3,9	14,2	3,7 k.
Daržovės	14,9	12,6	27,6	2,2 k.
Vaisiai		1,2	1,6	30
Gyvuliai ir paukščiai gyvuoju svoriu	123,3	132,9	120,4	-9
skerdenos svoriu	80,4	85,2	78,0	-9
Natūralus pienas	557,2	607,1	628,9	4
Kiaušiniai, mln. vnt.	249,1	234,8	209,6	-11

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

2008 m. sausio–birželio mėn., palyginus su 2007 m. tuo pačiu laikotarpiu, supirkta grūdų –2,5 kartų, bulvių – 3,7 kartų, daržovių – 2,2 kartų, pieno – 4 proc. daugiau. Gyvulių ir paukščių (skerdenos svoriu) supirkta 9 proc., kiaušinių – 11 proc. mažiau.

Statistikos departamento duomenimis 2008 m. birželio mėn., palyginus su 2007 m. birželio mėn., žemės ūkyje įsigytų materialinių techninių išteklių kainos padidėjo 40,3 proc., iš jų mineralinių trąšų kainos – 77,8 proc., naftos produktų – 66,3 proc., kombinuotųjų pašarų – 41,5 proc., pašarų – 25,9 proc., elektros energijos – 23 proc., cheminių augalų apsaugos priemonių – 9,5 proc. Statybinės medžiagos atpigo 11,1 proc.

Užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais

Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, 2008 m. sausio–birželio mėn. Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos apyvarta sudarė 7,7 mlrd. Lt, eksporto vertė išaugo 24 proc., teigiamas prekybos balansas siekė 0,43 mlrd. Lt arba, palyginus su praeitų metų tuo pačiu laikotarpiu – išaugo ketvirtadaliu.

Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais, mln. Lt

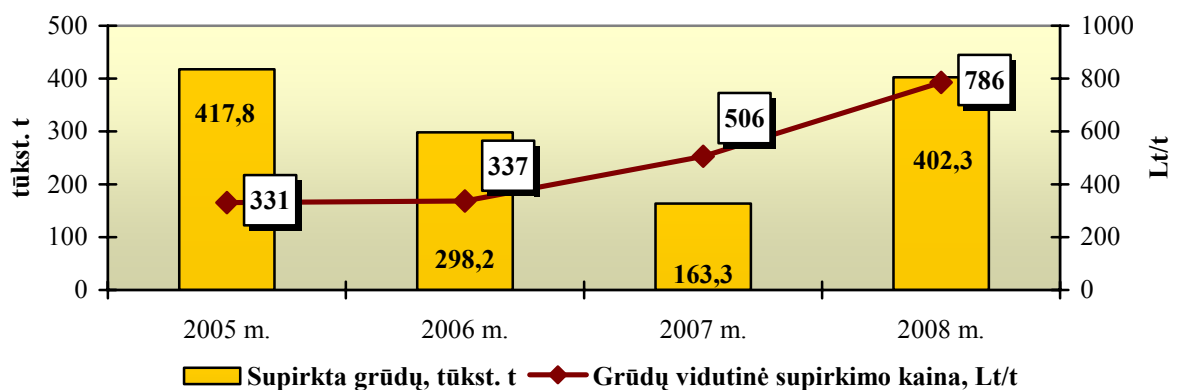
Rodikliai	2007 m. sausis–birželis	2008 m. sausis–birželis	2008 m. lyginant su 2007 m., padidėjimas, sumažėjimas (-), %
Eksportas	3 280,6	4 079,7	24,4
Importas	2 932,7	3 645,5	24,3
Balansas	347,9	434,2	24,8
Apyvarta	6 213,3	7 725,2	24,3

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

Grūdų sektorius

Statistikos departamento duomenimis, 2008 m. sausio–birželio mėn. iš šalies augintojų nupirkta 402,3 tūkst. t pernykščio derliaus grūdų už 316,3 mln. Lt. Grūdų supirkimas, palyginus su 2007 m. tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 2,5 karto, o vidutinės grūdų supirkimo kainos – 55 proc. Daugiau kaip pusę supirkto kiekio (53 proc.) sudaro ūkininkų ir šeimos ūkiuose išauginti grūdai.

Grūdų supirkimas ir supirkimo kainos sausio–birželio mėn.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

Kadangi grūdų rinkoje susiklostė augintojams palankios supirkimo kainos, taikyti rinkos reguliavimo priemonę – intervencinį pirkimą, neprireikė.

Šalyje išauginti grūdai sėkmingai eksportuojami tiek į Bendrijos, tiek į kitų šalių rinkas. Pvz., 2007/2008 prekybos metais (2007–07–01 – 2008–06–30) iš Lietuvos išvežta daugiau kaip 1,1 mln. t grūdų, daugiausia kviečių (65 proc. eksportuoto kiekio). Iš šalies išvežta daugiau kaip trečdalis pernykščio grūdinių augalų derliaus.

Laukiama, kad šiųmetis grūdinių augalų derlius bus ne mažesnis už pernykštį. Atsižvelgiant į Lietuvos žemdirbystės instituto prognozuojamą derlingumą bei deklaruotus žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus, grūdinių augalų derlius gali siekti 3,1–3,2 mln. tonų.

Didesnio derliaus laukiama taip pat ir kitose ES bei kaimyninėse trečiojoje šalyse.

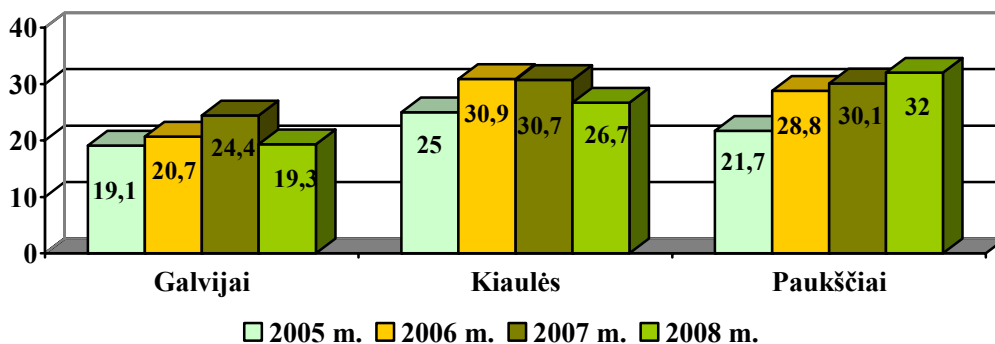
Pagal 2008 m. birželio 26 d. Komisijos (EB) reglamentą 608/2008, kad būtų palengvintas rinkos pusiausvyrai tinkantis grūdų importo srautas, 2008–2009 prekybos metais (einamųjų metų liepa – kitų metų birželis) netaikomi importo muitai paprastiesiems kviečiams, rugiams, miežiams, kukurūzams, grikiams ir soroms.

Tačiau tokia padėtis netenkina grūdų augintojų, todėl, siekiant apsaugoti savo rinką nuo grūdų importo iš trečiųjų šalių, reikalaujama grįžti prie importo muitų taikymo.

Mėsos sektorius

Statistikos departamento duomenimis, 2008 m. I pusmetį Lietuvoje įmonių supirktų ir paskerstų galvijų, kiaulių ir paukščių skerdenų svoris buvo 78 tūkst. t (gyvasis sv. – 120,4 tūkst. t) arba 9 proc. mažiau negu 2007 m. I pusmetį, kai buvo supirktas 85,2 tūkst. t. Galvijų ir kiaulių šiemet buvo supirktas mažiau, o paukščių – daugiau negu pernai. Supirktas galvijų 19,3 tūkst. t skerdenos svorio (gyvasis sv. – 39,9 tūkst. t) arba 21 proc. mažiau, kiaulių supirktas 26,7 tūkst. t (gyvasis sv. – 36,7 tūkst. t) arba 13 proc. mažiau, o paukščių – 32 tūkst. t (gyvasis sv. – 43,8 tūkst. t), t. y. 6 proc. daugiau negu 2007 m. I pusmetį.

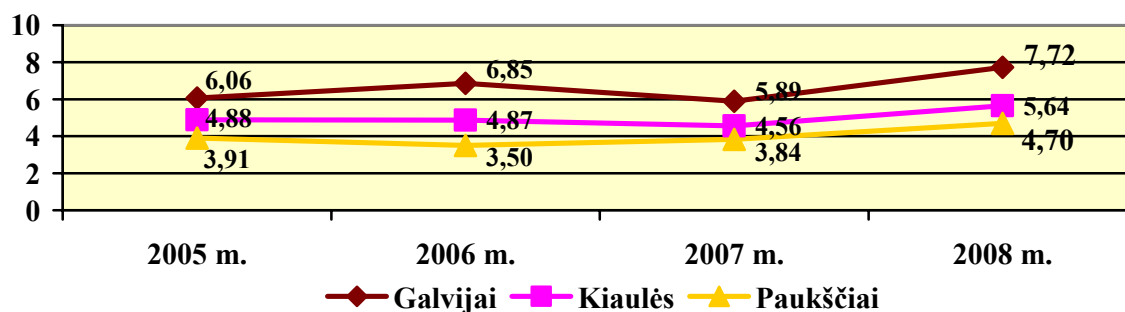
Supirktas ir paskersta gyvulių ir paukščių pagal rūšis sausio–birželio mėn., tūkst. t skerdenos sv.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje šių metų I pusmetį buvo 31 proc. aukštesnės nei praėjusiais metais tuo pačiu laikotarpiu, t. y. 7,72 Lt už skerdenos kg (2007 m. – 5,89 Lt/kg) ir sudarė 75 proc. vidutinės ES kainos, o praėjusių metų I pusmetį galvijų kaina Lietuvoje tesudarė 62 proc. vidutinės europinės. Kiaulių supirkimo vidutinė kaina, palyginus su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 24 proc., t. y. 5,64 Lt už skerdenos kg (2007 m. – 4,56 Lt/kg) ir ji sudarė 108 proc. vidutinės ES kainos. Paukščių skerdenėlių kaina išaugo 22 proc., kuri šiemet buvo 4,70 Lt už kg (2007 m. – 3,84 Lt/kg) ir sudarė 91 proc. vidutinės ES šalių kainos.

Gyvulių ir paukščių vidutinės supirkimo kainos sausio–birželio mėn., Lt/kg skerdenos sv.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

Gyvulių registro duomenimis, per I šių metų pusmetį iš Lietuvos išvežta 71,4 tūkst. veršelių, tai 11,5 proc. mažiau negu pernai tuo pačiu laikotarpiu, kai buvo eksportuota 80,6 tūkst. Per gegužės–birželio mėn. veršelių eksportas labai sumažėjo ir tesiekia 78 proc. 2007 m. atitinkamų mėnesių lygio. 2008 m. liepos 1 d. Lietuvoje jau buvo auginama 797,4 tūkst. galvijų, tai 3,4 proc. daugiau negu metų pradžioje.

Per 2008 m. I pusmetį buvo suklasifikuota 73,5 tūkst. galvijų skerdenų, t. y. 34 proc. mažiau negu pernai per I pusmetį. Kiaulių skerdenų suklasifikuota 225,2 tūkst. arba 42 proc. mažiau.

Labai sumažėjus galvijų bandai ir kylant galvijienos kainoms pasaulinėje rinkoje, padidėjo supirkimo kainos ir Lietuvoje, todėl pastebimas galvijų bandos augimas ir, palyginus su praėjusiais metais, mažesnis veršelių eksportas. Tikėtina, kad tai paskatins augintojus plėtoti savo verslą, toliau mažes veršelių eksportas ir didės galvijų banda.

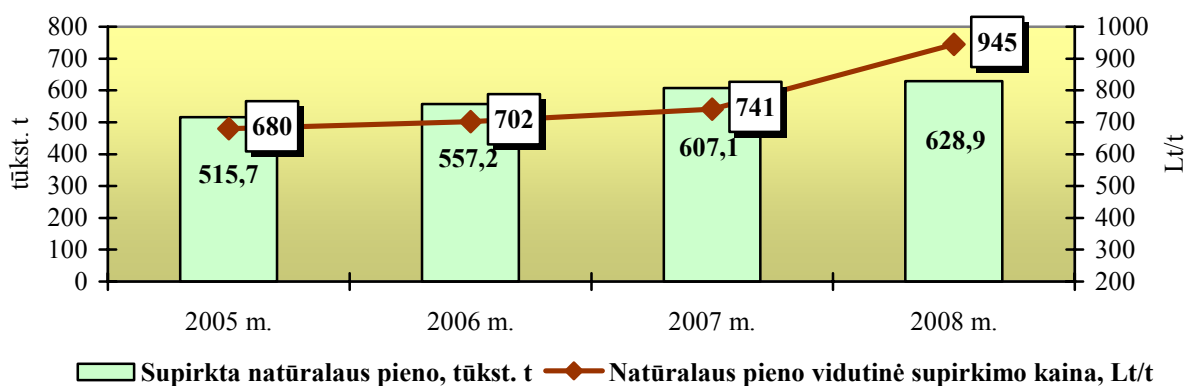
Kiauliena Lietuvoje sąlyginai yra brangi (supirkimo kaina nuo 2007 m. pradžios yra didesnė negu vidutinė kaina ES), tačiau net ir tokia kaina netenkina Lietuvos augintojų, kurie nuo praėjusių metų padidino gyvų kiaulių eksportą į Rusiją. Per 2008 m. pirmus penkis mėnesius, palyginus su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, gyvų kiaulių, sveriančių daugiau negu 50 kg, eksportas padidėjo 60 proc. Esant žaliavos trūkumui, taip pat dėl aukštos vietinės kiaulienos kainos, perdirbėjai importuoja vis daugiau kiaulienos. Per š. m. penkis mėnesius kiaulienos importuota 27,3 tūkst. t arba 69 proc. daugiau negu 2007 m. tuo pačiu laikotarpiu. Nedidelis kiaulienos eksportas 2008 m. per šiuos mėnesius dar labiau sumažėjo.

Pieno sektorius

Pieno supirkimas ir supirkimo kainos. Per 2008 m. I pusmetį supirkta 628,9 tūkst. t natūralaus pieno arba 4 proc. daugiau, palyginus su 2007 m. atitinkamu laikotarpiu.

Pieno supirkimo kaina sausį–birželį siekė 945 Lt/t ir buvo 28 proc. didesnė už 2007 m. to laikotarpio vidutinę natūralaus pieno kainą (741 Lt/t). Nuo 2008 m. pradžios pastebima pieno supirkimo kainos mažėjimo tendencija. Birželį vidutinė natūralaus pieno supirkimo kaina vis dar mažėjo ir, palyginus su geguže, sumažėjo 3,8 proc.

Pieno supirkimas ir supirkimo kainos sausio–birželio mėn.

Žaliavinio pieno importas. Per š. m. sausio–birželio mėn. importuota perdirbimui 92,4 tūkst. t pieno, t. y. 42 proc. daugiau, palyginus su praėjusių metų I pusmečiu. Importuoto pieno perdirbimas sudarė 12,8 proc. viso perdirbto pieno Lietuvoje.

Bendrosios nacionalinės pardavimo perdirbti pieno kvotos vykdymas. Per pirmuosius tris 2008–2009 kvotos metų mėnesius (kvotos metai prasidėjo balandžio 1 d.) bendroji nacionalinė pieno pardavimo perdirbti kvota įvykdyta 22 proc. (praėjusiais metais atitinkamai 21,3 proc.).

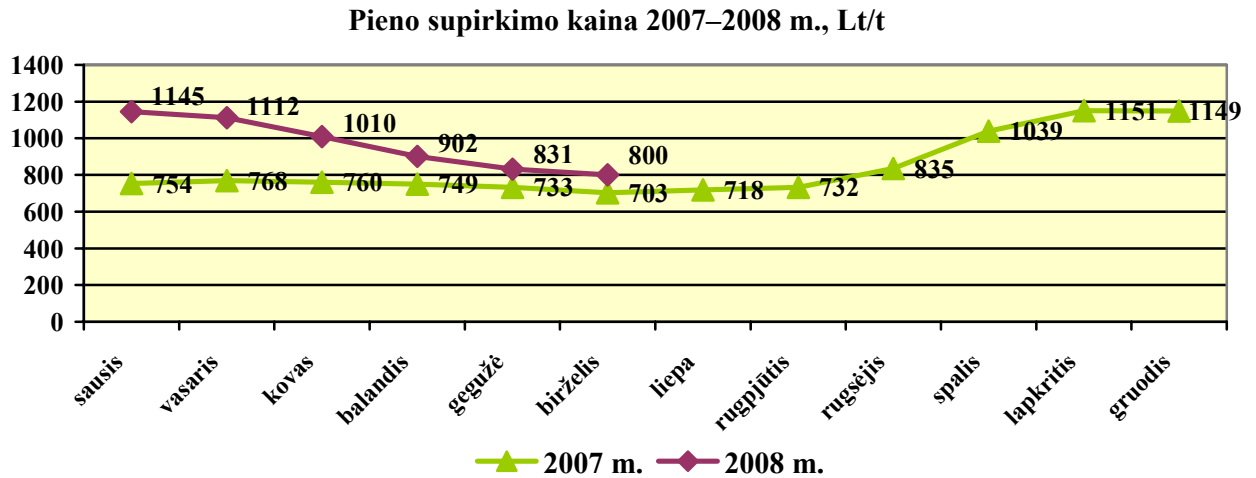
Pieno gaminių gamyba. 2008 m. I pusmetį, palyginus su 2007 m. I pusmečiu, perdirbus 7,7 proc. daugiau žaliavos, išaugo ir daugelio pieno gaminių gamyba. Ypač padidėjo nenugriebto pieno miltų, pieno konservų, geriamojo pieno, grietinėlės, šviežių sūrių ir varškės gamyba. Mažiau negu 2007 m. I pusmetį pagaminta išrūgų bei lieso pieno miltelių, sviesto, jogurto su priedais, lydytų sūrių.

Pieno produktų pardavimai vidaus rinkoje ir eksportas. 2008 m. sausio–birželio mėn. parduota pieno produktų už 1133,3 mln. Lt arba 14 proc. daugiau, palyginus su 2007 m. atitinkamu laikotarpiu. 49 proc. visų pardavimų sudarė pardavimai vidaus rinkoje, kurie 2008 m. I pusmetį išaugo 20 proc. (vertine išraiška), sąlyginis parduotų pieno gaminių kiekis nepakito. 2008 m. birželį iš įmonių vidaus rinkoje parduodamų pieno gaminių kainos buvo 17,7 proc., mažmeninės kainos – apie 21,8 proc. didesnės negu prieš metus. Nuo 2008 m. vasario mėn. pastebimas nežymus pieno produktų, parduodamų vidaus rinkoje, kainų mažėjimas. 2008 m. birželį iš įmonių parduodamų pieno gaminių kainos buvo 0,8 proc., mažmeninės pieno produktų kainos – 1,6 proc. mažesnės, palyginus su 2007 m. gruodžiu. Vidaus rinkoje parduodamas beveik visas šalies pieninėse pagamintų šviežių pieno produktų kiekis. Eksportuojama didžioji dalis brandintų sūrių, sviesto, konservų bei sausų pieno gaminių.

2008 m. sausio–birželio mėn. eksportuota pieno produktų už 582,5 mln. Lt arba 10 proc. daugiau, palyginus su 2007 m. tuo pačiu laikotarpiu. 2008 m. I pusmetį tęsėsi nuo 2007 m. pabaigos prasidėjęs pieno produktų eksporto kainų kritimas. Pieno produktų eksporto kainos birželį, palyginus su 2007 m. gruodžiu, sumažėjo 17,4 proc., tačiau buvo 13,6 proc. aukštesnės negu 2007 m. birželį. 2008 m. birželį laktozės eksporto kaina buvo 4,3 karto, išrūgų miltų – 3,5 karto, sviesto, grietinėlės, lieso pieno miltelių – apie 35–40 proc., fermentinių sūrių – 18 proc. mažesnė negu 2007 m. kainų piko metu. Daugelio eksportuojamų pieno gaminių (išskyrus sūrius, sviestą ir pieno konservus) eksporto kainos 2008 m. II ketvirtį buvo mažesnės negu praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu. Birželio mėn. užfiksuotas nežymus (0,9 proc.) eksportuojamų pieno produktų kainų augimas. Be to, 2008 m. viduryje pastebimas ir pieno gaminių eksporto augimas.

Sumažėjus eksportuojamoms pieno gaminių kainoms ir 2008 m. I ketvirtį išlikus gana aukštoms pieno supirkimo kainoms, daugelis pieno perdirbimo įmonių 2008 m. I pusmetį baigė nuostolingai.

Kainų problemos. Pieno produktų paklausos sumažėjimas pasaulinėje rinkoje ir 2007 m. pabaigoje – 2008 m. pradžioje prasidėjęs pieno produktų eksporto kainų kritimas sąlygoja pieno supirkimo kainos mažėjimą. Per 2008 m. I pusmetį pieno supirkimo kaina sumažėjo per 30 proc.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

Sumažėjusios pieno supirkimo kainos netenkina Lietuvos pieno gamintojų, kurių daugelis įgyvendina investicinius projektus, turi didelius išsipareigojimus bankams. Be to, pieno gamintojų padėtį blogina pastaraisiais metais labai augančios žemės ūkio reikmėms išigijamų prekių kainos. 2008 m. birželį, palyginus su 2007 m. birželiu, išigytų žemės ūkio reikmėms prekių kainos padidėjo 40,3 proc.

Siekiant bent iš dalies pagerinti pieno ūkių padėtį, 2008 m. bus mokamos maksimalios ES teisės aktų leidžiamos tiesioginės išmokos – 87 Lt už kvotinio pieno toną. Tiesioginių išmokų mokėjimui numatyta 121 mln. Lt.

Maisto produktų ir gėrimų gamyba

Statistikos departamento išankstiniais duomenimis, 2008 m. sausio–birželio mėn., palyginus su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, paruoštų arba konservuotų produktų iš daržovių ir vaisių, majonezo, margarino, kviečių krakmolo, putojančio vynuogių vyno, neskrudinto salyklo gamybos apimtys didėjo, kitų maisto produktų ir gėrimų pramonės šakų gamybos apimtys nežymiai mažėjo.

Pagrindinių maisto pramonės gaminių gamyba

Gaminių pavadinimas	Matav. vnt.	Pagaminta sausio–birželio mėn.		2008 m. lyginant su 2007 m. padidėjimas, sumažėjimas (-), %
		2007 m.	2008 m.	
Paruošti arba konservuoti produktai iš daržovių ir vaisių (be sulčių ir pomidorų padažų)	tūkst. t	8,1	9,4	16
Vaisių ir daržovių sultys	mln. l	5,8	5,7	-1,7
Majonezas	tūkst. t	6,6	6,8	3,0
Margarinas	tūkst. t	5,0	5,4	8,0
Krakmolas (kviečių)	tūkst. t	11,7	29,8	2,5 k.
Duona ir pyrago gaminiai	tūkst. t	92,7	84,2	-9,2
Konditerijos gaminiai	tūkst. t	24,3	23,5	-3,3
Actas	tūkst. dal	108,9	93,0	-14,6
Degtinės bei likerio gaminiai	tūkst. dal	810,8	704,7	-13,1

	alc 100 %			
Putojantis vynuogių vynas	tūkst. dal	170,1	239,5	40,8
Alus	mln. dal	14,0	13,8	-1,4
Natūralūs mineraliniai ir aeruoti vandenys	mln. dal	9,7	9,6	-1,0
Nealkoholiniai gėrimai	mln. dal	8,4	7,6	-9,5
Salyklas (neskrudintas)	tūkst. t	39,2	45,4	15,8

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

Paruoštų arba konservuotų produktų iš daržovių ir vaisių (be sulčių ir pomidorų padažų) per 2008 m. sausio–birželio mėn. pagaminta 16 proc. daugiau negu per 2007 m. tą patį laikotarpį. Nekoncentruotų vaisių ir daržovių sulčių gamyba sumažėjo 1,7 proc.

Per 2008 m. I pusmetį, palyginus su 2007 m. I pusmečiu, pagaminta ir parduota mažiau beveik visų spiritinių gėrimų: brendžio pagaminta 26 proc. mažiau, parduota 31 proc. mažiau; degtinės pagaminta 15 proc. mažiau, parduota 28 proc. mažiau; kitų spiritinių gėrimų pagaminta 1 proc. mažiau, parduota 3 proc. mažiau. Lietuviškų spiritinių gėrimų Lietuvos rinkoje parduota daug mažiau: degtinės – 22 proc., kitų spiritinių gėrimų – 8 proc. Darytina išvada, kad spiritinių gėrimų vartojimo mažėjimą lėmė 20 proc. padidintas akcizo tarifas. Degtinės ir kitų spiritinių gėrimų eksportas padidėjo.

Kasmet didėja putojančio vyno gamyba ir pardavimas. Jo pagaminta 41 proc. daugiau, parduota 22 proc. daugiau. Po kasmet augusios fermentuotų gėrimų ir jų mišinių gamybos 2008 m. I pusmetį jų pagaminta 18 proc. mažiau, parduota 15 proc. mažiau.

Nors per 2008 m. I pusmetį, palyginus su 2007 m. I pusmečiu, alaus pagaminta 1 proc. mažiau, tačiau jo parduota 5 proc. daugiau. Darytina išvada, kad alaus vartojimo didėjimui įtakos turėjo tik 10 proc., o ne 20 proc., kaip visiems kitiems alkoholiniams gėrimams, padidintas akcizo tarifas.

Nedenatūruoto etilo alkoholio pagaminta 8 proc. daugiau. Beveik du kartus daugiau pagaminta denatūruoto etilo alkoholio. Jo išaugusį vartojimą Lietuvoje lemia išsibėgėjanti biodegalų gamyba.

Neskrudinto salyklo pagaminta 16 proc. daugiau, parduota 9 proc. mažiau. Kadangi alaus gamyba 2008 m. I pusmetį didėjo nežymiai, 54 proc. salyklo eksportuota (2007 m. I pusmetyje eksportuota 50 proc.).

Per 2008 m. I pusmetį Lietuvos cukraus gamintojai bendrajai rinkai pardavė 66,52 tūkst. baltojo cukraus – 37,99 tūkst. t pardavė Lietuvos vartotojams ir 28,53 tūkst. t – ES vartotojams. Palyginus su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu, Lietuvos cukraus fabriku pardavimai padidėjo 22,5 proc.

Margarino gamyba per 2008 m. sausio–birželio mėn. padidėjo 8 proc. Gamybos padidėjimą sąlygojo padidėjusi margarino paklausa Lietuvos rinkoje. Majonezo gamyba per 2008 m. analizuojamąjį laikotarpį padidėjo 3 proc., o jo eksportuota 14 proc. daugiau.

2008 m. I pusmetį AB „Malsena“ krakmolo pagamino 2,5 karto daugiau negu 2007 m. I pusmetį. Apie 5 proc. viso pagaminto kviečių krakmolo sunaudojama vidaus rinkoje. Didžioji

produkcijos dalis skirta Suomijos, Lenkijos rinkoms. Mažesni kiekiai išvežami į Rusiją, Olandiją, Jungtinę Karalystę.

Miltinės ir cukrinės konditerijos gaminių gamyba per 2008 m. sausio–birželio mėn. sumažėjo 3,3 proc. Tam turėjo įtakos miltinės konditerijos gaminių gamybos apimčių sumažėjimas 8,6 proc. Tačiau atskirų šokolado ir kakavos produktų bei konditerijos gaminių iš cukraus gamyba padidėjo.

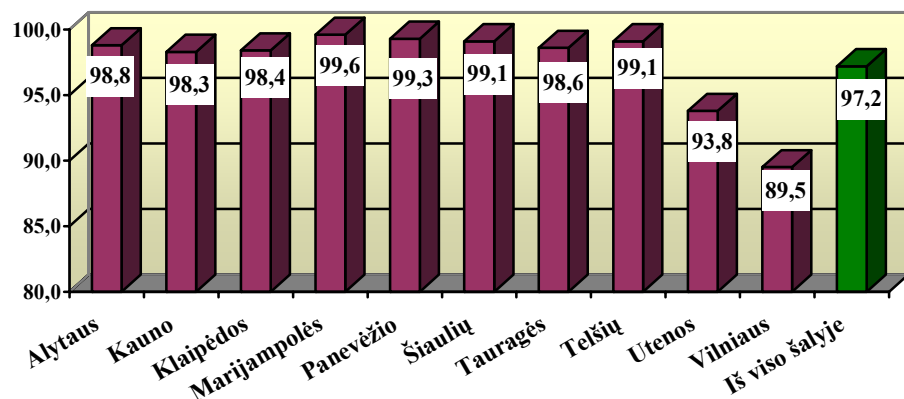
Per 2008 m. analizuojamąjį laikotarpį duonos ir pyrago kepių gamyba sumažėjo 9,2 proc. Jų gamybos bei vartojimo sumažėjimui turėjo įtakos per pastarąjį laikotarpį padidėjusios jų kainos. Didelis grūdų kainų kilimas pasaulio ir ES šalių rinkose, pastaraisiais metais turėjęs nemažos įtakos grūdų brangimui ir Lietuvoje, tapo viena iš pagrindinių priežasčių, nulėmusių pagrindinių maisto produktų, taip pat ir duonos bei pyrago kepių, mažmeninių kainų padidėjimą. Per praėjusius metus duonos bei pyrago gaminiai pabrango daugiau kaip 20 proc.

Acto gamyba per 2008 m. sausio–birželio mėn. sumažėjo 14,6 proc.

Piliečių nuosavybės teisių į žemę atkūrimas Lietuvoje

Nuo žemės reformos pradžios iki 2008 m. liepos 1 d. pateikta 714,2 tūkst. piliečių prašymų atkurti nuosavybės teises į 3,98 mln. ha žemės kaimo vietovėje. Iki šios datos 719,4 tūkst. piliečių atkurtos nuosavybės teisės į 3,87 mln. ha žemės. Tai sudaro 97,2 proc. piliečių prašymuose nurodyto ploto, kuriam atkurti pateikti visi nuosavybės teisę įrodantys ir giminystės ryšį su turėtos žemės savininku patvirtinantys dokumentai. Iš viso kaimo vietovėse nuosavybės teisės dar neatkurtos į 112,5 tūkst. ha žemės ar miško plotą.

Piliečių nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimas kaimo gyvenamosiose vietovėse pagal apskritis iki 2008 m. liepos 1 d., proc.

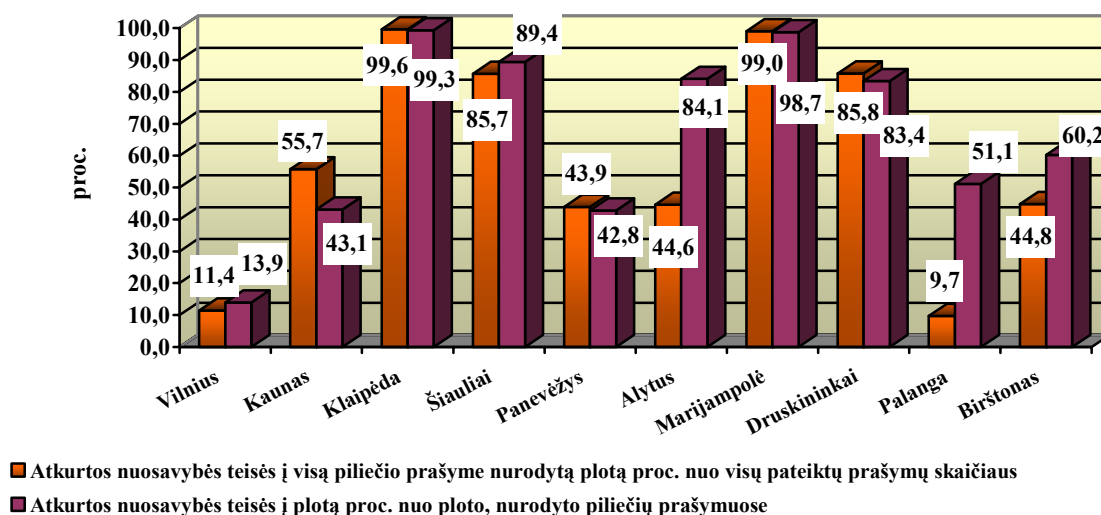
Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM, 2008.

Piliečių nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimo darbai per pirmąjį šių metų pusmetį sparčiausiai vyko Vilniaus, Alytaus ir Utenos apskrityse. Vilniaus apskrityje nuosavybės teisių atkūrimo pagal plotą procentas padidėjo 1,51 punktu, Alytaus apskrityje – 0,94 punkto, Utenos apskrityje – 0,88 punkto (šis rodiklis šalyje padidėjo 0,55 punkto). Pagal rajonus nuosavybės teisių atkūrimo darbai sparčiausiai vyko Trakų rajone – nuosavybės teisių atkūrimo pagal plotą procentas per pusmetį padidėjo 3,48 punktu, Šalčininkų rajone – 2,24 punkto, Ignalinos

rajone – 2,11 punkto, Elektrėnų savivaldybėje – 1,99 punkto, Vilniaus rajone – 1,57 punkto, Molėtų ir Lazdijų rajonuose – po 1,41 punkto.

Atkurti nuosavybės teises į 43 160 ha žemės iki 1995 m. birželio 1 d. miestams priskirtoje teritorijoje iki 2008 m. liepos 1 d. pateikti 51 827 piliečių prašymai. Nuosavybės teisės į mieste turėtą žemę atkurtos 32 251 piliečiui į 26 507 ha, t. y. 61,41 proc. piliečių prašymuose nurodyto ploto. Lieka atkurti nuosavybės teises į 16,6 tūkst. ha žemės miestuose.

Piliečių nuosavybės teisių į žemę atkūrimas miestuose iki 2008 m. liepos 1 d., proc.

Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM, 2008.

ŽUVININKYSTĖ

Žvejojimo ir žuvų išteklių kontrolės stiprinimas. Siekiant stiprinti žvejojimo kontrolę Baltijos jūroje 2007 m. buvo patikrinta 52 proc. menkių iškrovimų Klaipėdos uoste. Siekiama stiprinti žvejojimo kontrolės materialinę bazę: 2007 metais žvejojimą kontroliuojantys darbuotojai aprūpinti specialia apranga ir techninėmis priemonėmis, įsigyti du žvejojimo kontrolės laivai „Tobis“ ir „Vakaris“.

Palydovinio ryšio stebėjimo sistema vykdomas Lietuvos žvejojimo laivų stebėjimas Baltijos jūroje, Atlanto ir Ramiajame vandenyne, kontroliuojami Lietuvos laivai, žvejojantys tarptautinių žvejojimo organizacijų reguliuojamoje akvatorijoje bei užsienio valstybių išskirtinėse ekonominėse zonose. Vadovaujantis ES teisės aktais tvarkomas Lietuvos žvejojimo laivų registras.

Pagal ES bendrosios žuvininkystės politikos nuostatas, pirminio žuvininkystės produktų pardavimo metu vykdoma galutinė žuvų išteklių naudojimo apskaitos ir kontrolės pakopa leidžia geriau kontroliuoti žuvų išteklius. Iki 2008 m. liepos 1 d. Žuvininkystės departamente įregistruota 148 ir išregistruota 15 pirminių žuvininkystės produktų supirkėjų. Per šiuo metų I ketvirtį Žuvininkystės departamente įregistruoti 6 pirminiai supirkėjai, per balandžio–birželio mėn. įregistruoti 7 nauji pirminių žuvininkystės produktų supirkėjai.

Atsižvelgus į ES patirtį išsaugant menkių išteklius ir stiprinant žuvininkystės produktų iškrovimo bei pirminio pardavimo ir supirkimo kontrolę, žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 27

d. įsakymais Nr. 3D–95 ir Nr. 3D–96 buvo patvirtintos žuvininkystės produktų iškrovimo bei pirminio pardavimo ir supirkimo vietos Klaipėdos uoste.

Šiuose įsakymuose nustatyta, kad Baltijos menkes Klaipėdos uoste nuo šiol galima iškrauti tik vienoje vietoje – mažųjų žvejojimo laivų prieplaukos krantinėje, o pirminį šių žuvų pardavimą ir supirkimą galima vykdyti tik pirminiame žuvininkystės produktų pardavimo aukcione. Taip siekiama sugriežtinti pavojingai mažėjančių menkių išteklių naudojimo kontrolę. Išskirtines teises reikalauti, kad pirminis žuvų produktų pardavimas vyktų aukcione, ES valstybėms narėms suteikia reglamentas (EEB) Nr. 2847/93, o 1996 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2406/1996 įpareigoja valstybes nares imtis priemonių žuvininkystės produktų kontrolei užtikrinti. Nustatydama vieną Baltijos menkių iškrovimo ir pirminio pardavimo bei supirkimo vietą Klaipėdos uoste, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija siekia, kad būtų patikrinta 100 proc. menkių iškrovimų Lietuvoje (menkės sudaro apie 60 proc. žuvų iškrovimo Klaipėdos uoste).

Laivyno valdymas. 2007 m. pabaigoje Lietuvos žvejojimo laivyną sudarė 290 laivų: 237 žvejoja Baltijos jūros priekrantėje, 37 – atviroje Baltijos jūroje, 16 – Atlanto ir Ramiajame vandenyne. Pagal Bendrąją žuvininkystės politiką žvejojimo laivynas valdomas remiantis bendra taisykle, kad į laivyną įtraukti nauji pajėgumai, išreikšti bendrosios talpos GT (įvertintos pagal 1969 m. Tarptautinę laivų talpos įvertinimo (Londono) konvenciją) ir variklių galios vienetais, negali būti didesni už pašalintus. Pagal Europos Komisijos 2007 m. gruodžio 19 d. dokumentą KOM (2007) 828 (galutinis) Lietuvos Respublikos žvejojimo laivyno pajėgumų atskaitos lygiai 2004–05–01 buvo: laivų bendroji talpa GT – 76 727 t, o bendra variklių galia – 80 608 kW. Siekiant subalansuoti žvejojimo pajėgumus menkių išteklių Baltijos jūroje atžvilgiu 2005–2007 m. Lietuvos žvejojimo laivynas su viešąja pagalba sumažintas 2 749 GT ir 4 997 kW (1 173 GT bei 1 893 kW 2007 m.) bei įtrauktas laivas pagal Komisijos reglamento (EB) Nr. 1438/2003 6a straipsnio nuostatas, kuriomis remiantis Lietuvos žvejojimo laivyno atskaitos lygis (laivyno pajėgumų „lubos“) padidėjo 543 GT ir 1400 kW. Šių naujai susidariusių žvejojimo pajėgumų Lietuva negali viršyti. Laivyno valdymas kontroliuojamas Žvejojimo laivyno registro, kuris yra Europos Bendrijos žvejojimo laivyno registro sudedamoji dalis. 2008 m. I pusmetį laivynas sumažėjo 1 Baltijos jūroje bei 1 Atlanto vandenyne žvejojiančiais laivais su teise atkurti žvejojimo pajėgumus. Vienas mažos apimties priekrantės žvejojimo laivas (6,07 GT ir 47,84 kW) buvo atiduotas į metalo laužą, panaudojant viešąją pagalbą.

Žuvininkystės departamentas turi išsamias integruotąsias žuvininkystės valdymo IT sistemas, kurias sudaro paprogramės, pvz.: laivyno registras, laivų stebėjimo sistema, žvejojimo licencijos, leidimai, iškrovimai, pardavimai, kvotos, sugavimų ataskaitos, pažeidimai ir kt. Tai stiprina žvejojimo laivyno administravimą.

Tolimojo plaukiojimo žvejojimas. Pagrindiniai tolimojo plaukiojimo žvejojimo rajonai – steigiamos Pietų Ramiojo vandens žvejojimo valdymo organizacijos vandenys, Mauritanijos Islamo Respublikos ir Maroko Karalystės išskirtinės ekonominės zonos, Žvejojimo šiaurės vakarų

Atlante organizacijos (NAFO) ir Žvežybos šiaurės rytų Atlante komisijos (NEAFC) akvatorijos bei Svalbardo žvežybos rajonas (Norvegijos išskirtinės ekonominės zonos vandenys).

Mauritanijos Islamo Respublikos išskirtinėje ekonominėje zonoje pagal EB ir Mauritanijos žuvininkystės susitarimą iki 2008 m. rugpjūčio 1 d. Lietuvai buvo skirta 120 500 t pelaginių žuvų kvota. 2008 m. I pusmetį šioje zonoje sugauta 51 463 t žuvų (daugiausiai stauridžių, afrikinių skumbrių ir sardinėlių).

Maroko Karalystės išskirtinėje ekonominėje zonoje Lietuvai 2008 m. skirta 15 520 t pelaginių žuvų. Per šių metų I pusmetį Lietuvos laivai šioje zonoje sugavo 2 179 t žuvų (daugiausiai stauridžių, sardinėlių ir afrikinių skumbrių).

2008 m. NAFO reguliuojamoje akvatorijoje Lietuvai skirtos 579 krevečių žvežybos dienos 3M kvadrato, 278 t krevečių 3L kvadrato, 2 234 t jūros ešerių 1F, 3K kvadratuose ir 2 parajonyje, 1571 t jūros ešerių 3 M kvadrato, 128 t kalmarų 2 ir 3 parajoniuose, 22,6 t juodųjų (Grenlandijos) paltusų 3 LMNO kvadratuose ir 119 t rajų 3 LNO kvadratuose. Per 2008 m. I pusmetį NAFO rajone sugauta 1047 t įvairių žuvų, iš jų 645 t krevečių.

2008 m. NEAFC konvencinėje akvatorijoje Lietuvai skirta 91 t skumbrių, 6 t juodųjų (Grenlandijos) paltusų, 2 t giliavandenių ryklių, 1 t juodųjų kardžuvių, 96 t bukasnukių ilgauodegių, 1 t melsvųjų molvų. 2008 m. sausio–birželio mėn. NEAFC konvencinėje akvatorijoje Lietuvos laivai sugavo 8 913 t žuvų

2008 m. Svalbardo žvežybos rajone Lietuvai skirta 647 krevečių žvežybos dienos. Per I pusmetį šiame rajone sugauta 426 t krevečių.

Steigiamos Pietų Ramiojo vandenyno žvežybos valdymo organizacijos vandenyse per šių metų I pusmetį sugauta 13 586 t žuvų (daugiausia stauridžių, berikų).

Žvežyba Baltijos jūroje. Žvežybos kvotos priklauso nuo bendrų ES ir kitoms prie Baltijos jūros esančioms šalims lestinų sugauti Baltijos jūroje žuvų kiekių. Menkių, strimelių, Baltijos šprotų ir lašių sugavimai Baltijos jūroje griežtai limituojami. Saugant menkių išteklius, šių žuvų sugavimų kvotos Baltijos jūroje nuo 1999 metų kasmet mažinamos.

Lietuvai skirtos žvežybos kvotos Baltijos jūroje

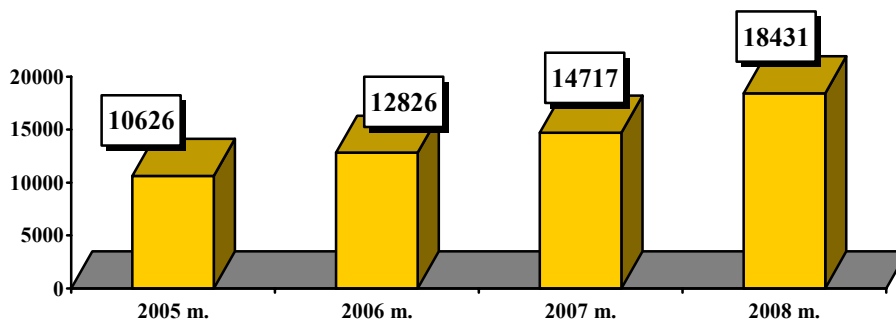
Žuvų rūšys	2007 m. kvota, t	2007 m. kvotos po apsikeitimų su kitomis šalimis, t	2008 m. kvota, t
Menkės	2 921	2 995	2 631
Strimelės	3 874	3 874	4 456
Baltijos šprotai	22 745	22 027	22 745
Lašišos (vnt.)	6 642	6 642	5 646

Šaltinis: Žuvininkystės departamentas prie ŽŪM

2008 m. Lietuvai skirtos šios žvežybos Baltijos jūroje kvotos: 2 631 t menkių, 4 456 t strimelių, 22 745 t Baltijos šprotų ir 5 646 vnt. lašių. Palyginus su 2007 m. Lietuvai skirtomis žvežybos kvotomis, 2008 m. menkių kvota sumažinta 290 t, strimelių kvota padidinta 582 t, Baltijos šprotų kvota liko nepakitusi, lašių kvota sumažinta 996 vnt.

Per 2008 m. I pusmetį Lietuvos įmonės Baltijos jūroje (įskaitant priekrantės regioną) sugavo 18 431,1 t įvairių rūšių žuvų. Pagrindinę žvejybos laimikio Baltijos jūroje dalį sudarė 15213,1 t Baltijos šprotų, 916,4 t strimelių, 2008,8 t menkių ir 185,2 t plekšnių.

Bendri Lietuvos žvejų sugavimai Baltijos jūroje 2005–2008 m. sausio–birželio mėn., t

Šaltinis: Žuvininkystės departamentas prie ŽŪM

Vidaus vandens žuvininkystė. Pagal Aplinkos ministerijos 2008 metams nustatytą žuvų sugavimo Kuršių mariose limitą, leista sugauti 470 t karšių, 120 t starkių bei 300 t stintų. Iš viso Kuršių mariose per 2008 m. I pusmetį sugauta 348 t įvairių rūšių žuvų. Pagrindinę laimikio dalį sudarė kuojos (143,5 t), karšiai (62 t), stintos (36,3 t) ir žiobriai (26,8 t). Nemuno žemupyje sugauta 160,9 t žuvų, pagrindinę sugavimų dalį sudarė stintos (157,8 t). Kauno mariose 2008 m. leista sugauti 160 t žuvų, iš jų – 15 t karšių. Iš viso Kauno mariose per 2008 m. I pusmetį sugauta 13,7 t įvairių rūšių žuvų. Pagrindinę laimikio dalį sudarė kuojos (9,4 t).

Akvakultūra. Tvenkinių žuvų auginimo rezultatai labai priklauso nuo gamtinių sąlygų. 2007 m. gamtinės sąlygos buvo vidutiniškai palankios tvenkinių žuvims veisti ir auginti. Siekiant gerų gamybinių rodiklių, naudojamos visos žuvų auginimo intensyvinimo priemonės: šėrimas, tvenkinių trėšimas ir kitos. 2007 m. tvenkinių žuvininkystės bendrovės realizavo 3378 t prekinį tvenkinių žuvų arba apie 51,8 proc. daugiau, palyginus su 2006 m. (2225,2 t). Eksportas padidėjo 3 kartus. 2008 m. I pusmetį realizuota 476 t prekinį tvenkinių žuvų. Į ganyklinius ir antrų metų auginimo tvenkinius suleista 5,3 mln. vnt. dvimečių karpų, kurių bendras svoris 1300 t, ir 10 mln. vnt. karpų metinukų, kurių bendras svoris 266 t, taip pat kitų vertingų žuvų jaunikių. Į pirmų metų auginimo tvenkinius suleista 50 mln. vnt. karpų ir 10 mln. vnt. augalėdžių žuvų lervučių.

Žuvų perdirbimo pramonė. Dauguma žuvų perdirbimo įmonių žaliavas importuoja, o didžiąją dalį pagamintų žuvų produktų eksportuoja. 2008 m. Lietuvoje yra 42 žuvų perdirbimo įmonės, iš kurių 41 turi sertifikatus tiekti produkciją į Europos Sąjungą, 1 įmonė patvirtinta tiekti produkciją tik Lietuvos rinkai, 7 įmonės turi leidimus prekiauti savo pagaminta produkcija Nepriklausomų valstybių sandraugos (toliau – NVS) šalyse.

Pagal naujausius žuvų perdirbimo įmonių pagamintos produkcijos duomenis, 2007 m. žuvų produktų pagaminta net 16,2 proc. daugiau negu 2006 m. Žuvų produktų vertė išaugo beveik 20 proc.

Užsienio prekyba. Bendros žuvų bei jų produktų eksporto ir importo apimtys nuo 2004 m. iki 2008 m. augo. Lietuvos užsienio prekybos žuvimis bei jų produktais balansas 2004–2008 m. sausio–gegužės mėn. išlieka teigiamas.

Žuvų bei žuvų produktų importas, eksportas 2005–2007 m. sausio–gegužės mėn.

	2005 m. (I–V mėn.)		2006 m. (I–V mėn.)		2007 m. (I–V mėn.)		2008 m. (I–V mėn.)	
	Kiekis, tūkst. t	Vertė, mln. Lt	Kiekis, tūkst. t	Vertė, mln. Lt	Kiekis, tūkst. t	Vertė, mln. Lt	Kiekis, tūkst. t	Vertė, mln. Lt
Importas	32,46	155,7	34,4	183,04	39	221,5	43,5	252,6
Eksportas	38,47	187,9	40,7	222,37	42,6	255,05	46,7	266,95
Balansas		+32,2		+39,33		+33,54		+14,35

Šaltinis. Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto duomenys.

Europos Sąjungos parama. Tęsiant Lietuvos 2004–2006 m. programinio bendrojo programavimo dokumento Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto žuvininkystės priemonių, remiamų iš Žuvininkystės orientavimo finansinės priemonės ir valstybės biudžeto lėšų, įgyvendinimą, buvo vykdomi kvietimai teikti paraiškas dėl papildomos paramos skyrimo pagal 4.9 priemonės veiklos sritis „Gyvųjų vandens išteklių apsauga ir plėtra“ ir „Akvakultūra“ (pateiktos 4 paraiškos, prašoma 290,4 tūkst. Lt paramos), taip pat buvo vykdomas kvietimas pagal 4.10 priemonės veiklos sritį „Kompensacijos žvejams, netekusiems darbo žvejybos laivuose dėl jų veiklos nutraukimo visam laikui“ (gautos 2 paraiškos, prašoma 34 tūkst. Lt paramos).

Patvirtintos trejos Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programos įgyvendinimo taisyklės:

– antrosios prioritutinės krypties „Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“ priemonės „Akvakultūra“ veiklos srities „Investicijos į akvakultūros įmones“;

– antrosios prioritutinės krypties priemonės „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“;

– trečiosios prioritutinės krypties „Bendro intereso priemonės“ priemonės „Kolektyviniai veiksmai“ veiklos srities „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų naujų rinkų plėtra ir skatinimo kampanijos“.

Pagal šias taisykles paraiškos priimamos nuo 2008 m. liepos 4 d. iki 2008 m. spalio 4 d.